

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Minister van Defensie
De Staatssecretaris van Defensie
De Chef Defensiestaf
De Secretaris-Generaal

i.a.a. PCDS
SCOCIS
HOZ
DAB
HCZ

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4946	18 december 1992

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 99/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische Federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen

kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
99/92

(Afgesloten 181000 DEC 1992)

Bosnië-Herzegovina

De vorige week gemaakte bestandsafspraken hebben tot op heden niet geleid tot een afname in de gevechten in Bosnië-Herzegovina, al vertoont de strijd rond Sarajevo een wisselende intensiteit. De gevechten in het noorden van Bosnië-Herzegovina lijken echter onverminderd door te gaan. Volgens Kroatische media hebben de Bosnische Serviërs de afgelopen dagen in de Sava-vallei opnieuw één of meerdere Grond-Grondraketten van het type Luna (FROG-7) afgevuurd. Deze zouden niet alleen doelen in Bosnië-Herzegovina hebben getroffen, maar ook op de Kroatische oever van de Sava. Hoewel de betreffende meldingen nog steeds niet bevestigd zijn, kan de frequentie waarmee zij worden gedaan erop wijzen dat de Serviërs een aantal van hun Luna's inderdaad hebben overgebracht naar het noorden van de republiek en daadwerkelijk hebben ingezet. Overigens is de FROG een verouderd en weinig nauwkeurig wapen, dat in de praktijk mede tot doel heeft het moreel in het getroffen gebied aan te tasten.

Er zijn, overigens nog onbevestigde, indicaties dat elementen van het JNA-korps Novi Sad (Vojvodina) de afgelopen weken steun hebben verleend aan de Bosnische Serviërs. Dit zou berichten in relatief onafhankelijke Servische media bevestigen, dat in weerwil van het officiële standpunt dat "Joegoslavië" niet bij de oorlog in de buurrepubliek betrokken is, er in de praktijk Servische dienstplichtigen strijden, en sneuvelen, in Bosnië-Herzegovina. In ieder geval geven dergelijke meldingen aan dat "Joegoslavië", ondanks de politieke consequenties van zulk optreden, zich in de toekomst opnieuw kan mengen in de strijd in Bosnië-Herzegovina (en Kroatië) als de Servische belangen aldaar in ernstige mate bedreigd lijken.

De Bosnische vice-president Ganic, een Moslim, heeft benadrukt dat president Izetbegovic zijn functie niet op 20 december a.s. hoeft op te geven, omdat de Bosnische Grondwet bepaalt dat het vigerende roulatieschema in oorlogstijd niet behoeft te worden aangehouden. Zoals bekend hebben de Bosnische Kroaten de afgelopen weken herhaaldelijk benadrukt dat zij, in overeenstemming met het roulatie-schema, blijven vasthouden aan het recht na die datum een Kroatische kandidaat voor het presidentschap te mogen benoemen. Zij hebben vorige maand zelfs op semi-legale wijze een Kroatisch lid van het Bosnische presidium, dat naar hun mening te sterk vasthield aan het behoud van de eenheid van Bosnië-Herzegovina, vervangen door een lid van de HVO, de belangrijkste Bosnisch-Kroatische militie, die het Bosnische gezag niet erkent en lijkt te streven naar aansluiting van de "Kroatische" delen van de republiek bij Kroatië zelf.

Recente uitspraken van zowel HVO-leiders als Izetbegovic lijken erop te wijzen dat met betrekking tot het presidentschap na 20 december een compromis bereikt is. Izetbegovic heeft gisteren verklaard dat hij met Boban een gemeenschappelijke strategie is overeengekomen ten opzichte van de Serviërs in de trilaterale besprekingen die op 2 januari onder EG- en VN-auspiciën zullen worden gevoerd in Genève. In dat verband stelde Izetbegovic tevens de indruk te hebben dat Boban zijn streven naar autonomie voor de "Kroatische" delen van Bosnië-Herzegovina heeft opgegeven. Voor deze laatste bewering zijn geen indicaties. De uitspraken

~~_____~~

van Izetbegovic geven echter aan dat de samenwerking tussen Bosnische Kroaten en Moslims is verbeterd.

Ook Boban heeft in een recent interview de eenheid van de Bosnische Kroaten en Moslims benadrukt. Hij ontkende dat tussen beide bevolkingsgroepen diepgaande problemen bestaan, al riep hij de Moslims wèl op om de Kroaten als gelijkwaardige gesprekspartners te behandelen bij de besprekingen over een "meer coherent actieplan". Boban wees de VN erop dat zij de plicht hebben het volk van Bosnië-Herzegovina te beschermen; in dat kader zou dit volk het recht moeten hebben legaal wapens aan te schaffen. Hij prees in dit kader het streven van de islamitische landen naar opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina. Hij waarschuwde dat het volk van Bosnië-Herzegovina, als het zijn land zou verliezen, zich zou converteren tot de "terroristen van Europa".

Waarschijnlijk hoopt Boban met zijn uitspraken tegenwicht te bieden aan de Servische propaganda, die de onenigheid tussen beide bevolkingsgroepen juist sterk benadrukt. Mogelijk speelt echter ook een rol de overweging dat de Kroatische regering, die op korte termijn rekening moet houden met een heropleving van de gevechten in Kroatië zelf, zijn betrokkenheid bij de strijd in Bosnië-Herzegovina wil verminderen, zodat de Bosnische Kroaten vooralsnog hun coöperatie met de Moslims zullen moeten voortzetten. De opheffing van het wapenembargo voor Bosnië-Herzegovina kan daarnaast ook positieve gevolgen hebben voor de Kroatische regering, waarmee Boban in nauw contact staat, omdat zij daaraan een argument kan ontleen om het embargo ook voor Kroatië op te heffen. Maar tegen de achtergrond van de gemelde uitspraken van Izetbegovic kan ook uit de opstelling van Boban worden opgemaakt dat de latente wrijvingen tussen Kroaten en Moslims vooralsnog zijn bijgelegd. Dit zou inhouden dat de Kroaten, vermoedelijk op bepaalde voorwaarden, ermee hebben ingestemd dat Izetbegovic vooralsnog president blijft. Overigens is het uiterst twijfelachtig of daarmee de lange-termijndoelstellingen van de Kroaten zijn veranderd.

Servië/Montenegro

Een woordvoerder van de JNA heeft verklaard over aanwijzingen te beschikken dat de Albanezen in Kosovo en Macedonië hun acties in hoge mate coördineren. Zij ontvangen volgens hem grote aantallen wapens via Albanië; de belangrijkste leverancier zou Turkije zijn. Bovendien zouden de Albanese strijdkrachten eenheden opleiden, die met name zouden bestaan uit (vermoedelijk etnisch-Albanese) voormalige leden van de JNA en de troepen van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze zouden beogen op korte termijn een gewapende opstand uit te lokken in Macedonië, die zou worden gesteund door terroristische acties in Kosovo. Hoewel contacten tussen Albanezen uit Kosovo en Macedonië waarschijnlijk zijn, bestaan er geen indicaties dat de genoemde berichten juist zijn. Vermoedelijk dienen zij met name Servische politiek-propagandistische doeleinden. Toch is het opmerkelijk dat de betreffende functionaris expliciet de Turkse betrokkenheid bij het Albanese verzet noemde. Bovendien onderstrepen zijn uitspraken het vermoeden dat een Albanese opstand in Macedonië op korte termijn waarschijnlijker is dan in Kosovo. Ook blijkt uit zijn woorden dat een escalatie in één van beide gebieden kan overslaan naar het andere.

Internationale vredesinspanningen

De internationale onderhandelaars Vance en Owen hebben de VN verzocht vooralsnog af te zien van een militaire interventie in Bosnië-Herzegovina, omdat juist het dreigement daarmee mogelijk de bereidheid tot onderhandelingen bij de strijdende partijen vergroot, terwijl een daadwerkelijke interventie het bemiddelingsproces zou doorkruisen. Zij hebben aangekondigd de komende weken vertegenwoordigers van alle bij het conflict betrokken partijen te bezoeken. Hun bemiddeling moet dan culmineren in een trilaterale bespreking in Genève tussen de Bosnische Serviërs, Kroaten en Moslims op 2 januari 1993. Tot op heden hebben de twee laatstgenoemde

[REDACTED]

partijen geweigerd met de Serviërs om één tafel te onderhandelen, maar Izetbegovic heeft gisteren aangegeven toch bereid te zijn op 2 januari trilaterale besprekingen te voeren. Uit de bovenvermelde opstelling van Boban kan worden opgemaakt dat ook deze tot onderhandelingen bereid is.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Eagleburger heeft gesteld dat zij die verantwoordelijk zijn voor de gevechten in Bosnië-Herzegovina, na de oorlog door een internationaal tribunaal berecht moeten worden. Daarbij noemde hij met name de Servische president Milosevic, de Bosnisch-Servische leider Karadzic en diens militaire commandant Mladic. Daarnaast presenteerde hij een lijst van zeven personen die zich schuldig zouden hebben gemaakt aan schendingen van de mensenrechten. Het betrof drie Kroaten, waarvan er twee slechts met een schuilnaam werden aangeduid, en vier Serviërs. De meest opmerkelijke naam is die van de leider van de Servische "Chetniks" (en kandidaat voor het Servische presidentschap) Seselj, die zich de afgelopen maanden in de omgeving van de Bosnische plaats Brcko schuldig zou hebben gemaakt aan massamoorden en foltering. Het noemen van enkele Kroaten heeft vermoedelijk tot doel de schijn van partijdigheid te vermijden. Overigens kan de stap van Eagleburger contra-productief werken, omdat met name de betrokken politieke leiders in het vooruitzicht van een internationaal tribunaal geen aanleiding zullen zien om de oorlog te beëindigen.

De Amerikaanse regering heeft zich voorstander betoond van, wat werd genoemd, een "nuancering" van het wapenembargo tegen de voormalige Joegoslavische deelstaten, zodat de Bosnische Moslims zich legaal kunnen bewapenen. Daarmee wil de VS kennelijk tegemoet komen aan pleidooien van deze bevolkingsgroep en van een groot aantal islamitische landen, die er herhaaldelijk op hebben gewezen dat het embargo de Moslims verhindert zich adequaat te verdedigen tegen de Servische agressie. Vance en Owen hebben er echter op gewezen dat een volledige opheffing van het embargo niet alleen zou leiden tot een wapenwedloop met mogelijk escalatieve gevolgen in Bosnië-Herzegovina, maar ertoe zou kunnen leiden dat ook Kroatië legaal wapens kan aanschaffen. De VS lijken de voorkeur te geven aan een zodanige bijstelling van het embargo, dat alleen de Moslims wapens zullen mogen aanschaffen. Dit zal echter naar verwachting door de Serviërs worden aangevoerd als een bewijs van partijdigheid van de kant van het Westen in het conflict.

De NAVO-ministerraad heeft gisteren gesteld bereid te zijn een bijdrage te leveren aan de uitvoering van eventuele resoluties van de Veiligheidsraad over actieve maatregelen om het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina op te leggen. Tijdens de vergadering bleek een groot aantal NAVO-lidstaten bedenkingen te hebben over de wenselijkheid van verdere militaire betrokkenheid bij het Bosnische conflict, niet alleen omdat deze vermoedelijk geen enkele bijdrage kan leveren aan de oplossing van de tegenstellingen in Bosnië, maar ook omdat eventuele westerse acties kunnen leiden tot represailles tegen het VN-, EG- of UNHCR-personeel in het voormalige Joegoslavië. In dit verband is vermeldenswaard dat de Bosnisch-Servische leider Karadzic gisteren heeft gedreigd dat hij in geval van een buitenlandse militaire interventie in Bosnië-Herzegovina alle VN-troepen tot vijand zal verklaren. In beginsel opent dit ook mogelijkheden voor wraakacties tegen VN-militairen buiten Bosnië-Herzegovina.

Het Russische parlement heeft gisteren een resolutie aangenomen, waarin wordt benadrukt dat het doel van de sancties tegen "Joegoslavië", namelijk het voorkomen van verder bloedvergieten, niet is bereikt. Tegen deze achtergrond wordt het verdere nut van de sancties in twijfel getrokken. Bovendien wordt in de resolutie de Russische regering opgedragen alles te doen om een escalatie van de tegenstellingen in het voormalige Joegoslavië te voorkomen. Daarbij werd met name de mogelijkheid genoemd van een Russisch veto tegen nieuwe resoluties in de Veiligheidsraad die een militaire interventie mogelijk maken. Overigens moet

[REDACTED]

worden betwijfeld of Rusland daadwerkelijk gebruik zal maken van zo'n zwaar diplomatiek middel, zeker ook gezien het feit dat de huidige minister van Buitenlandse Zaken Kozyrev, die de steun van president Yeltsin geniet, zich ook in het recente verleden volledig achter het huidige internationale "Joegoslavië"-beleid heeft opgesteld. Daarom moet een initiatief zoals nu door het Russische parlement voorgesteld, op korte termijn onwaarschijnlijk worden geacht.

Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina nemen niet af. Tegen deze achtergrond zijn ook de afgelopen dagen weer in diverse internationale fora besprekingen gevoerd over een mogelijke militaire interventie in die republiek. Daartegen blijven echter grote bedenkingen bestaan, omdat deze geen bijdrage zal kunnen leveren aan de oplossing van de tegenstellingen in de republiek. Bovendien kan interventie leiden tot een escalatie van de conflicten, met mogelijke betrokkenheid van met name VN-personeel. De Bosnische Kroaten en Moslims lijken hun latente onenigheid vooralsnog te hebben bijgelegd.